

STAROŻYTNA GERMANIA I GERMANIE
W HISTORIOGRAFII POLSKIEJ

THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES
INSTITUTE OF EUROPEAN CULTURE
ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY IN POZNAŃ

GNIEZNO EUROPEAN STUDIES MONOGRAPH SERIES
VOL. 2

MARIUSZ CIESIELSKI

ANCIENT GERMANIA AND A GERMANIC PEOPLE IN POLISH HISTORIOGRAPHY

FROM ADAM NARUSZEWICZ TO THE CONTEMPORARY TIMES

The monograph deals with the problem, broadly discussed in Polish studies, of the reception of Germanic tribes and ancient Germania from the Roman times. The problems discussed in the article concern two crucial aspects: the geographical range, especially from the eastern side, as well as the ethnicity, which particularly interests Polish scholars (usually limited to the explication of ancient ethnonyms and toponyms referring to the lands between the Oder and the Vistula rivers as Slavic). The reception of the discussed problems has been strongly influenced by the political situation of Poland and by being neighbours with Germans as well as by strong impact of nationalism, dating back to the end of the 19th century, and, resulting from it, German-Slavic antagonism which deformed scientific research. All this influenced the interpretation of the historical and archaeological sources, in which special emphasis was put on ethnic aspects. This attitude resulted in the negation, by most Polish researchers, of the fact that Germanic tribes did stay on the Polish territories. This opinion had dominated in Poland until the 1970s. This scientific and political dispute reached its culminating point in the 1930s, when the ethnicity of Germania (eastern) in the first centuries after Christ and territorial controversies dominated all mutual relations between Polish scholarly circles and German that treated the western part of Poland as post-Germanic heritage.

PUBLISHING HOUSE OF THE POZNAŃ SOCIETY
FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
INSTYTUT KULTURY EUROPEJSKIEJ
UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
GNIEŹNIEŃSKIE STUDIA EUROPEJSKIE — SERIA MONOGRAFIE
T. 2

MARIUSZ CIESIELSKI

STAROŻYTNA GERMANIA I GERMANIE W HISTORIOGRAFII POLSKIEJ

OD ADAMA NARUSZEWICZA PO CZASY WSPÓŁCZESNE

Redaktor serii
Leszek Mrozewicz

Poznań–Gniezno 2011

WYDAWNICTWO POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES
www.ptpn.poznan.pl   dystrybucja@ptpn.poznan.pl

Główny Redaktor Wydawnictw PTPN

Barbara Judkowiak

Studia Europaea Gnesnensia — seria monografie, t. 2

Redaktor serii

Leszek Mrozewicz

Recenzenci

Danuta Musiał, Jacek Woźny

Redaktor tomu

Dorota Dutkiewicz

Redakcja językowa i korekta

Hanna Kossak-Nowocię, Paulina Jeske-Choińska

Układ stron i redakcja techniczna

Teodor Jeske-Choiński

Projekt okładki

Dariusz Jabłoński

Copyright © by Mariusz Ciesielski & IKE & PTPN

ISBN 978-83-7654-137-2

ISSN 2082-596X

Adres redakcji

ul. Kostrzewskiego 5-7, 62-200 Gniezno
tel. 61 4237000, 61 4237019, faks 61 4237002
e-mail: seg@amu.edu.pl

Publikacja sfinansowana ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
oraz Urzędu Miejskiego w Gnieźnie

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
I. Zasięg starożytnej Germanii w ujęciu badaczy dziewiętnastowiecznych oraz tzw. „literatura negatywna”, czyli badania nad Germanami czy Słowianami?	27
1. Zasięg starożytnej Germanii.....	27
2. Adam Naruszewicz i badacze dziewiętnastowieczni.....	47
II. Germanie w kręgu zainteresowań badaczy do połowy XX wieku. Polityka a nauka.....	71
1. Kwestia germańska w nauce i polityce do zakończenia drugiej wojny światowej.....	75
2. Wizje granicy Germanii badaczy dwudziestowiecznych.....	107
III. Starożytni Germanie w badaniach powojennych.....	113
1. Wpływ sytuacji powojennej na kierunek badań w archeologii i historiografii.....	113
IV. Starożytna Germania i Germanie. Główne kwestie sporne.....	145
1. Zagadkowa wzmianka Ptolemeusza o Kalisii.....	146
2. Henryk Sienkiewicz a Lugiowie	159
3. Silingowie a Ślężanie i Śląsk	169
Zakończenie	177
Wykaz skrótów.....	185
Czasopisma, serie wydawnicze	185
Prace zbiorowe	188
Bibliografia	191
Indeks osób i postaci historycznych	233
Aneks.....	241